Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVII. Ч. 270 ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 30-го ГРУДНЯ 1980 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, DECEMBER 30, 1980 No. 270. VOL. LXXXVII

Проф. Я. Рудницький виступав у Парляменті Канади

Оттава (ОУПС-УІБ). — У четвер, 18-го грудня ц.р., тут відбулося переслухання делегації Федерації Канадського Горожанства під проводом д-ра М. Зольного з Монтреалю перед Конституційним комітетом Сенату й Палати Послів. У рамках цього переслухання виступив голова Конституційного комітету федерації проф. д-р Ярослав Рудницький, який заторкнув справу „конституційно незаважених" канадців, які, побіч французів і британців, становлять одну третю частину населення Канади, проте, досі ще не мають ніяких конституційних гарантій для „альтрофорнних" груп. Їм відмовлено навіть право на окреслення „меншина".

Це, зокрема, проявляється у мовних гарантіях, де забезпечено права тільки для англійської і французької мов, а зігноровано існування української й інших „регіональних" мов у Канаді.

Покликаючись на свій „менший звіт" у першому томі звіту Королівської комісії з 1967 року й дальші меморандуми прем'єр-міністра Канади з 1971-1980 років, проф. Рудницький поставив вимогу забезпечити права українській й іншим „обласним" мовам у Канаді у новій конституції цієї країни.

Якщо йдеться про справу багатокультурности з 1971 року, то вона повинна бути теж „конституціолізована" на двох рівнях — і в преамбулі до нового закону, і в самому законі, або хоч у одному з цих випадків. А вже у всякому разі не так як у проєкті — зовсім промовчана, бо у противному випадку, одна третина населення стане конституційно „невидними, прозорими" громадянами, — сказав на закінчення свого виступу перед комісією проф. Рудницький.

У дискусії з ним найбільшу участь брали члени парляменту — МекКейсі з Квебеку й Дейвид Кілгур із Едмонтону, що попрохали додаткових матеріялів у цій справі.

На переслуханні були присутні коментатори пресових і телевізійних засобів масової інформації, які згодом, коментуючи виступ проф. Рудницького, назвали його одним із найсильніших голосів на захист „третього" елементу населення Канади.

Вашінгтон підписав торговельний договір з Японією

Вашінгтон. — Торговельний представник ЗСА Рубін О. Єскю і японський торговельний представник д-р Сабуро Окіта обмінялися документами нового торговельного договору, який обов'язуватиме від 1-го січня 1981 року. Договір цей обговорювано три роки серед взаємних докорів і непорозумінь. Японці намагалися й надалі тримати японський внутрішній ринок закритим для закордонних фірм і виробів. Цим новим договором вони поступилися. Сталося це у Вашінгтоні 19-го грудня і загально вважають цю дату початком нової доби в розвитку торгівлі й господарської співпраці між тими двома країнами.

Покищо цей договір тільки створює рівні умови для американських фірм і виробів та японських. Першою великою пробою для нього буде допущення на японський ринок виробів американських телефонічних і комунікаційних фірм. В Японії це є понад 3,5-більйоновий ринок річно, а американські вироби тієї ділянки дорівнюють японським, або їх перевищують; ціни ж подібні. Тож і не дивно, що Джон Содолскі, віцепрезидент американської Асоціяції електронічного промислу, після того висловився: „Якщо цей договір працюватиме, то це буде знаменито". Але представник робітників і президент профспілки Об'єднані працівники Америки, Гленн Воттс, висловив сумнів, чи це направду буде працювати: „Зовсім одверто скажу, що ми дуже скептично наставлені, бо знаємо японську справність в інших ділянках, де вони нерадо виконують того роду свої зобов'язання".

Одначе ситуація тепер основно змінилася. Американський ринок опанований японськими телевізіями, зростає наступ японських автомобілів, зближається атака японського комп'ютерського промислу, отже японцям мусить залежати на втриманні якнайкращих відносин на господарському відтинку з ЗСА.

В Пекіні заповідають важку кару вдові Мао

Пекін, КНР. — Як подають спостерігачі китайської сцени та закордонні кореспонденти, чим довше триває суд у Пекіні проти дев'яти колишніх видатних діячів на чолі з Чіянг Чінг, вдовою Мао, тим більше виходить наверхи вина Мао в різних надуживаннях, що їх тепер прокуратура закидає підсудним. Наслідком того була енунція партійного комуністичного офіціоза „Піплс Дейлі", що це власне Мао „заініціював і керував Культурною революцією, в часі якої дійшло до різних каригідних надуживань".

Судове доходження проти всіх дев'яти підсудних вже закінчено, а у випадку Чіянг Чінг прокуратура зажадала „найсуворішого покарання" й покликалася на такий артикул карного кодексу, який потягає за собою кару смерти. Велику увагу привернули останні виступи Чіянг, у яких вона оборонялася тим, що все, що вона робила, було з доручення Мао та Джов Енлая, сьогодні після смерти найпопулярнішої людини в Кетаї. Крім цього Чіянг заатакувала трибунал і прокураторів та всіх тих, хто переводив слідство у її справі, і заявила, що коли б вона стала вільною, то вони опинилися б під слідством.

Виступів таких з боку Чіянг було декілька й після них прокуратура заявила, що проти неї буде окремо за це видвигнена судова справа. З огляду на те, що на судову залю не допущено представників закордонної преси, а китайські учасники нерадо діляться інформаціями про перебіг розправи, не всі виступи Чіянг докладніше відомі. Деякі з них, як загально подають, були дуже гострі, що потвердила передача в телебаченні, в яких деякі моменти були вилучені. Після виступів Чіянг появилися в пресі голоси читачів у тій справі. Деякі з читачів — авторів листів, були присутні на судовій залі. Один з них, Чен Гаосу, син маршала Чен Єна, переслідуваного скрайніми елементами, висловив вимогу в імені родин усіх переслідуваних, щоб Чіянг для прикладу покарати якнайважче. Він написав: „Присуд мусить бути суворий, щоб він став прикладом для інших та відстрашив від появи таких, як вона. Бо такі особи приносять народові лихо".

ТЕГРАН ПРОВОЛІКАЄ ЗВІЛЬНЕННЯ ЗАКЛАДНИКІВ

Вашінгтон. — Зовсім несподівано і без прецеденсу у дипломатичній практиці іранський уряд опублікував довірочні документи обидвох сторін у справі звільнення закладників. Із заяви прем'єра Ірану Мохаммеда Алі Раджая, опублікованої іранським пресовим агентством Парс, виходить, що це чергова спроба Ірану оклеветати ЗСА.

Рівночасно з публікацією документів іранський уряд уможливив пересилку до ЗСА численних світлин з побуту закладників. Американські засоби масової інформації, зокрема телебачення, передало ті світлини.

У своїй заяві прем'єр Ірану твердить, що „ЗСА не думає про розв'язку для звільнення 52 закладників" та що „ЗСА ще раз обманули усіх тих, які зацікавлені тією проблемою. Якщо ЗСА не задоволять передумов Ірану, то він й на далі в'язнитиме закладників". Це все після того, коли ЗСА погодилися негайно після звільнення закладників, або рівночасно з тим звільнити коло 2,5 більйона долярів в девізах і золоті до диспозиції іранського уряду, а решту заморожених фондів передати разом з претенсіями до них до зобов'язуючого обидві сторони арбітражу. Коли ж ідеться про фонди родини покійного шаха, то Вашінгтон, згідно із обов'язуючими в ЗСА законами, погодиться на судове рішення і зі свого боку обіцяє співпрацю.

Вміжчасі американська публічна опінія, щораз глибше обурена нелюдяним поступуванням іранських урядових кіл і аятолли Хомейні та щораз більше голосів вимагає перестати будь-які переговори з іранськими шантажистами і вимагати негайного звільнення закладників, які вже більше року протизаконно ув'язнені в Ірані.

Запитаний у тій справі президент-елект Роналд Реґен сказав: „Я не думаю, що треба платити викуп за людей, яких піпвали варвари". А найближча під сучасну пору особа до нього, Едвин Міз, керівник групи людей, яких завданням є перебрати урядові справи від президента Джіммі Картера і його уряду, заявив: „Іранці повинні дуже основно передумати той факт, що для них під кожним оглядом вигідніше звільнити закладників тепер".

Москва занепоєна релігійним відродженням серед мусулман

Москва. — Останнім часом у совєтських засобах масової інформації щораз частіше звертають увагу на прояву релігійного відродження серед різних народів, поневолених у СССР. Місце насміхів над релігією й погроз проти віруючих займають вислови турботи, а ще більше заклики партії й большевицького уряду до піднесення активности в поборюванні релігії. Одначе, тепер це вже не вистачає.

В офіціозі КПСС, що виходить в Баку, столиці Азербайджану, „Бакінський Рабочий" появилася стаття шефа КГБ в республіці Азербайджану генерала Зія Юсіф-Заде. В цій статті шеф КГБ обговорює небезпеку, якою може бути для СССР відродження ісламської релігії серед народів Кавказу та Середущої Азії. В СССР є понад 50 мільйонів мусулман і вони у відрізненні до інших релігій підкреслюють свою пов'язаність з власне релігійними вузлами. Згідно з совєтськими даними, навіть партійні мусулмани підкреслюють свою пов'язаність з тією релігією, хоч ніяких релігійних приписів вони не притримуються, ані участи в релігійних практиках не беруть. Очевидно, що шеф КГБ не може не пов'язати релігійного відродження з вільним світом, ЗСА, а в першу чергу — з СІ-АЙ-ЕЙ. Ось що він пише: „У зв'язку з положенням в Ірані та Афганістані спеціяльні служби ЗСА пробують використати ісламську релігію як один із засобів впливати на події в нашій країні, особливо в районах замешкалих мусулманським населенням". Очевидно, що Юсіф-Заде вважає релігію великою небезпекою для СССР і тому він закликає не лише органи КГБ, але й усі державні та партійні чинники „рішуче вдарити по ворожих підривних заходах" і на кожному кроці, де тільки появляються релігійні впливи, вживати сили для їхнього знищення.

Юсіф-Заде хвалить підлеглі собі поліційні органи за „бдітельность", що проявилася арештом мешканця Азербайджану, який „отримав місію від американців поширювати іслям, як засіб до боротьби зі совєтською системою". Він додає, що це не єдиний успіх партійних і поліційних чинників" у поборюванні антисоціяльної діяльности сектярського підпілля і реакційного ісламського клеру".

Пекін відзначив цьогорічне Різдво

Пекін, КНР. — Цьогорічне Свято Різдва Христового відзначено в Пекіні, столиці КНР в особливий спосіб. З ініціятиви урядових чинників КНР замкнену доперед величаву церкву св. Йосифа відкрито й відправлено в ній Різдвяну Службу Божу при участі понад двох тисяч вірних. Крім цього, прибуло багато цікавих, а міська поліція, приготована на велику масу учасників, наводила порядок.

Католицька церква св. Йосифа побудована ще в XVII столітті єзуїтами й належала до головних релігійних осередків у Китаї. Комуністи замкнули її як церкву, а вживали для різних господарських цілей. Останньо магазинували в ній текстильні вироби. Після очищення церкви влада перевела найконечніші направки й приготовила її до відправи Богослужень. У Пекіні живе коло шести тисяч християн, з того більшість католики, й велика частина з них прибула на Різдвяну Службу Божу. Приготовано також хор, в якому, крім китайців, узяли участь деякі европейські репортери. Правив Службу Божу єпископ Пекіну Майкел Фу, який в своїй проповіді вказав на великі зміни, що наступили й ще наступлять у Китаї.

Відбулася також Різдвяна Служба Божа в невеликій протестантській церкві. Дотепер ще невідомо, чи була окрема Служба Божа для православних. Недавно прибулий з Греції єпископ грецької Православної Церкви правив Служби Божі, але після короткого побуту він виїхав з Пекіну.

ЯКЩО КАСПАР ВАЙНБЕРҐ буде затверджений на становище секретаря Департаменту оборони, то Френк Карлуччі, цивільний службовець число два в Центральній розвідчій службі ЗСА, буде наименований його заступником, — кажуть втаємничені політичні спостерігачі. Карлуччі виконуватиме у Пентагоні практичну функцію, тоді коли Вайнберґ займатиметься справами „вищої військової політики в кабінеті Реґена".

У світі

СХІДНЬОНІМЕЦЬКІ офіційні джерела потверджують недавню підготову Совєтського Союзу і деяких сателітних країн до збройного нападу на Польщу. Як подає зі Східного Берліну „Ню Йорк Таймс", совєтське командування поставило було в стан бойової готовости всі свої частини довкруги польських границь. Східньонімецькі військові відділи не були мобілізовані, бо їхньої участи в акції не передбачувалося. Згідно з опінією російських чинників участь східньонімецьких частин могла б була викликати таке обурення польського населення, що це тільки до краю ускладнило б і так важку ситуацію. Зате комуністичний уряд Чехо-Словаччини був радий взяти участь в інвазії на Польщу. Румунські, болгарські, а особливо мадярські частини радше ставилися до плянів інвазії на Польщу з резервою. І тому, коли прийшло до відомої децидуючої наради в Москві, 5-го грудня, в якій узяли участь високі представники усіх сателітних країн, рішення запало не інтервеніювати збройно. Одначе ті ж самі східньонімецькі джерела перестерігають, що це рішення не є остаточне й воно може бути відмінене.

ТУРЕЦЬКІ СУДИ переводять послідовну боротьбу з кримінальними злочинцями, а в першу чергу з терористами. Дотепер водилося так у світі, що палестинських терористів за доконані ними вчинки судили дуже оглядно, або й узагалі відпускали та ще й не раз з гонорами, як це було у Франції, звідки їх відставляли до вибраних ними арабських країн першою клясою в літаках. Турецький суд розглядав останньо справу чотирьох палестинських терористів і всім їм виніс присуд смерти. Засуджено їх за вбивство двох старшин турецької поліції в часі їхнього нападу на єгипетську амбасаду в Анкарі 1979 року. А турецького громадянина, який їм у тій акції допомагав, але участи у вбивстві не брав, на 21 років тюрми.

ЗАКОРДОННІ ЖУРНАЛІСТИ в Китайській Народній Республіці передбачують можливість повороту до більш суворих господарських метод, подібних до тих, які були перед „чотирма модернізаціями". Лібералізація господарського життя й перехід від контрольованих форм до господарського прагматизму й получене з тим перенесення диспозиційної ролі на керівників підприємств викликали несподіваний бічний ефект-інфляцію. Інфляція в Китаю небувале явище, а цього року сягнула вона там понад сім відсотків. Факт цей викликав велике незадоволення серед населення, яке й так живе дуже скромно, а занепокоєння серед керівних кіл. Надійшли інформації, що в деяких містах відбувалися демонстрації проти цін, як наприклад в Чангша, столиці Гунану. У зв'язку з цим в Пекіні відбулася засекречена нарада керівних кіл партії і уряду, на якій Гу Яобанґ, генеральний секретар КПК, про якого останнє говорять, як про наступника Гуа Гуофенга, мав виступити з вимогою, щоб „знову повернути на ліво" і виелімінувати небезпечні прояви в господарському житті.

В ПОХОРОНІ АЛЕКСЄЯ КОСИГІНА, колишнього прем'єра СССР і найближчого співробітника Брежнєва, взяли участь усі члени Політбюра, що були на той час у Москві. Закордонні журналісти звернули увагу на групу старих чоловіків, що творить ту найвищу совєтську керівну еліту. Мабуть наймолодшим між ними був таки 74-річний Брежнєв. У часі переходу до кремлівської стіни, в яку вложено урну з порохом зі спаленого тіла Косигіна, Брежнєв мало що не впав і мусів інтервеніювати його головний адютант генерал-лейтенант Олександер Рябенко, який його підтримав. Ніколай Тіхонов, наступник на пості, що його так довго займав Косигін, відчитав пращальну промову.

В ЧАСІ ЦЬОГОРІЧНОЇ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ в програмі була, як і кожного року, проблема самостійности для палестинських арабів. Дебата в цій справі тривала чотири дні. Всі делегати присв'ячували багато уваги важким ускладненням, які заіснували між арабами, війні Іраку-Ірану, загрозам Йорданії з боку Сирії тощо. Зате виступ представника Палестинської визвольної організації, яка допущена до ОН ще 1974 року в характері обсерватора, Фарука Каддумі виявив справжню постать тієї організації. Державу Ізраїля він назвав „Сіоністичний, експанзивний так званий Ізраїль. Чи це расистське, штучне єство стало, важнішим як ціла Організація Об'єднаних Націй, що вона не може наложити санкцій на нього?" Виступ Каддумі ще раз потвердив, що ПВО аж ніяк не погодиться з існуванням Ізраїля й прагне його тотального знищення.

В Америці

МІСТО ВАШІНГТОН, що було несправедливо оподаткувало професіоналістів, які працюють у Вашінгтоні, а живуть поза межами міста, повинне повернути 41 мільйон долярів цим професійним людям, що їх разом є 4,100. Це лікарі, правники, архітекти й інші. П'ять адвокатів, які вели цю справу проти міста на протязі п'яти років, дістануть за свою працю разом 2 мільйона дол. і понад 6 тис. долярів на покриття видатків, пов'язаних з цим процесом.

КІЛЬКІСТЬ ЧОРНИХ АМЕРИКАНЦІВ, які є на виборних постах в Америці, за останній рік зросла на 6,6 відсотка і становить вже 5.000 місць цього року, але все це ще не достатньо, бо в співвідношенні з цілим числом вибраних американців, це всього один відсоток.

СТЮАРДЕСИ з повітряної лінії Пен Ам домагалися судово уневажнити вимогу адміністрації цієї повітряної лінії, щоб стюардеса, яка довідалася про свою вагітність, відразу припиняла працю й ішла у відпустку. Зацікавлені стюардеси уважають, що таке розпорядження означає „дискримінацію статей". Але суддя, підтримавши Пен Ам, виніс ухвалу, що і справді вагітна стюардеса таки повинна припинити працю для блага пасажирів, бо вагітність, особливо в початкових місяцях, викликає часто-густо швидку втому та почуття нудів.

НОВІ ПРИЗНАЧЕННЯ до кабінету президента-електа Роналда Реґена можуть справді зажурити тих консерватистів, що їх тут називають „правими", бо вони будуть у кабінеті в меншості. Досі всі призначення вказують на тенденцію нововибраного Президента орієнтуватися на бизнес, але не на консервативний бизнес.

КІЛЬКАНАДЦЯТЬ американських закладників у Ірані на Різдво були зфільмовані під час Різдвяної католицької відправи, і фільм з ними був висвітлений у четвер, 25-го грудня в ЗСА, на телевізійних сітках — комерційних і каблевій. Родини цих показаних полонених американських дипломатів були раді дістати такий „різдвяний подарунок", хоч одночасно і зажурені тим, що очікувана свобода для всіх 52-ох закладників ще й досі не наступила.

НА СХОДІ АМЕРИКИ це Різдво було найхолоднішим занотованим різдвяним днем досі. Низька температура примусила багатьох мешканців американського сходу мерзнути неймовірно, а пожежна сторожа мала більше як звичайно праці з гашенням чималої кількости пожеж, що були викликані перегріванням печей через холод надворі; недбальством деяких батьків, які залишили своїх дітей самих біля засвічених ялинок або не припильнували сірників чи запалених цигарок. Гасити ці пожежі було незвичайно трудно, бо крани й вода відразу замерзали.

СТАРАННЯ ВІДНОВИТИ МОЛИТВУ в американських школах знов пожвавилося в цьому різдвяному сезоні, бо все більше й більше батьків бажають собі того, щоб їхні діти в публічних школах мали кожного навчального дня кілька хвилин для медитації і молитви. Сподіваються, що цього разу більш консервативний Конгрес старатиметься ухвалити нове законодавство в цій справі. Як відомо, молитву в школах було знесено розпорядженням Верховного Суду вже 17 років тому на домагання переважно атеїстів і нехристиянських американців.

СОВ ЛІНОВІЦ, СПЕЦІЯЛЬНИЙ ПОСЛАНЕЦЬ президента Картера і уповноважений для справ Близького Сходу після зустрічів і вечерних розмов із президентом Єгипту Анваром аль-Садатом і прем'єром Ізраїля Менахемом Бегіном відбув у Єрусалимі пресову конференцію, на якій повідомив про вислиди тих розмов. Він подав, що президент Садат і прем'єр Бегін ствердили „вагомі здобутки в переговорах в справі осягнення намічених цілей", тобто, дальшої розбудови єгипетсько-ізраїльської співпраці, а зокрема, впровадження автономії для палестинських арабів. Обидва державні мужі висловили свою вдячність президентові Картерові за його допомогу взаємних договору в Кемп Дейвіді, який є базою в розвитку відносин не лише між Ізраїлем і Єгиптом, але взагалі на Близькому Сході. Ліновіц підтвердив, що з боку речників палестинських арабів немає тепер підтримки для домовлень в Кемп Дейвіді, а навпаки, вони здебільшого ставляться до них вороже.

Араби Кузістану приготовляють самоуправу

Багдад, Ірак. — Поголоски про те, що іранський уряд сприяє проголошенню самоуправи іранської провінції Кузістану (по-арабськи Арабістану), здійснюються. В Багдаді відбулася пресова конференція, на якій представники арабського населення Кузістану заявили про впровадження в тій провінції, якої значну частину окупують тепер іракці, арабської самоуправи.

Положення ускладнене тим, що в Кузістані-Арабістані знаходяться головні запаси нафтової ропи Ірану і ціла господарка тої країни оперта власне на прибутках з видобування ропи. Значить не, іракський уряд обережно, але постепенно просуває й реалізує ідею відлучення Арабістану від Ірану. Загально уважають, що самоуправа арабського населення тієї провінції, яке є у великій більшості, буде перехідним і тимчасовим заходом для пізнішого повного відірвання.

На пресовій конференції в Багдаді обидва представники арабів Кузістану поінформували, що вони виступають від головної організації арабського населення „Арабського народного руху Арабістану". Один з них, який виступив під прізвищем Абу Карама, заявив, що „невідхильною ціллю арабського населення Арабістану є добитися автономії навіть в рамах демократичної іранської держави. Підкреслюю, демократичного Ірану, а не теперішнього расистського режиму".

На зайнятих, як іракці кажуть звільнених іранських теренах, іранське командування почало будувати арабське шкільництво, оживляти господарське життя, в першу чергу, управу землі та ставити адміністрацію, оперту на місцевих арабських елементах. Все це вказує, що іракський уряд поважно пробує не лише розв'язати головні життєві проблеми населення, але й створити передумови для довшого перебування іракських окупаційних чинників на тих теренах.

Єгипет збільшить допомогу афганським повстанцям

Каір, Єгипет. — Президент Єгипту Анвар ель-Садат, в інтерв'ю в єгипетському телебаченні з нагоди свого 62-річчя, з'ясував головні напрямні теперішньої політики Єгипту, а зокрема підкреслив, що в майбутньому він збільшить всебічну допомогу самостійницьким елементам Афганістану, які ведуть боротьбу зі Совєтським Союзом.

„Я вже висилав зброю їм (афганським самостійникам), а тепер заявляю, що висилатиму ще більше зброї, а разом з тим харчі, вбрання, ковдри", — сказав він. З огляду на зростаючі потреби воюючим афганським збройним самостійницьким відділам та населенню й утікачам, які опинилися за кордоном, Садат зарядив збірку вбрання, грошей і всіх потрібних засобів. „Я перешлю дещо з мого особистого одягу, а одночасно закликаю всіх інших, до яких тепер звертаюся, взяти участь у тій збірці для дітей, жінок і чоловіків Афганістану", — закінчив він своє звернення.

Єгипет був одною з нечисленних країн, яка висилала від самого початку совєтської інвазії на Афганістан допомогу повстанцям. Була це здебільшого зброя. З часом виявилася потреба дати вишкіл афганцям. Єгипет відкрив свої військові улаштування для вишколу афганських борців за свободу. Тепер для зміцнення зрозуміння поширити допомогу президент Садат започаткував в Єгипті 26-го грудня „Тиждень Афганістану", в часі якого йде посилена збірка вбрання, а крім цього преса й інші засоби масової інформації переведуть широку освідомну акцію про положення в тій країні, останній жертві російського імперіялізму.

Крім цього Садат повідомив, що він запропонував урядові ЗСА до вжитку терен Єгипту й усі військові улаштування в несенні допомоги арабським країнам та взагалі всім ісламським народам, які знаходяться під совєтською загрозою.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $30.00, 6 months — $16.00, 3 months — $9.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303.

P O Box 346 Jersey City, N J 07303

Допомога прихвосням Москви

Недавно під час нарад Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй величезною більшістю голосів — 111 проти 22 — ця організація винесла резолюцію, яка домагається виходу совєтських військ з Афганістану. Відрадним явищем було те, що сім країн, які в січні 1980 року стрималися від голосування, тепер голосували за резолюцією, мимо совєтських погроз.

Покищо враження у Вашінґтоні є таке, що, мовляв, ця резолюція приносить ганьбу Москві. Може й так, але поняття ганьби є чужим поняттям для марксистського розуміння моралі. Цей засуд повинен принести ганьбу тим західнім лібералам, які завжди знаходять оправдання для тоталітарних аґресорів і закликають Захід до „обережного трактування" СССР, щоб не „провокувати" Москву.

Серед тих, що голосували проти засуду СССР, як звичайно, були Українська ССР і Білоруська ССР, які нібито є „незалежними" державами в системі СССР. Розуміється, совєтські сателіти — Болгарія, Чехо-Словаччина, Східня Німеччина, Мадярщина, Польща, Монголія, В'єтнам, Ляос і Куба пішли проти резолюції.

За Москвою стояли також Ангола, Мадаґаскар, Мозамбік, Етіопія і Сирія, що їх з наших американських лібералів уважають „приятелями" Америки. Але тоді, коли Америка осуджує совєтський геноцид в Афганістані, всі вищевичислені африканські країни мовчки приглядаються, як совєти вбивають дітей і вагітних жінок в Афганістані.

На ділі немає великої різниці між Афганістаном і Анголою. Подібно як Бабрак Кармаль, маріонетковий „президент" Афганістану, Дос Сантос, голова уряду в Анголі, перебував сім років у Москві, де він також одружився з росіянкою, членом компартії. Різниця є хіба в тому, що совєти захопили Афганістан власними збройними силами, тоді коли Анголу захопили кубинські наємники Москви.

Отже замість засудити присутність 29,000 кубинських наємників і біля 10,000 східньоевропейських „спеціялістів" західні добродії хитаються. Насправді Ангола теж окупована Москвою. Але як маємо розуміти безнастанні заклики деяких американських законодавців, як теж колишнього державного секретаря Сайруса Венса, який недавно говорив, що „немає найменшого глузду не визнати нового марксистського уряду Анголи".

Сирія, яка є надійним союзником Москви, діставала американську допомогу, яку припинено давати в 1978 році. Але в 1979 і 1980 роках Адміністрація у Вашінґтоні два рази закликала Конґрес відновити допомогу для Сирії.

Етіопія, колишній льояльний союзник Америки, є тепер сателітом Москви. Ця країна одержала 663 мільйони долярів американської допомоги, хоч полковник Менґітсу цілий час гримає на „американський імперіялізм".

Нікараґуа, Зімбабве й Індія, які стрималися від голосування проти СССР в Об'єднаних Націях, дістають американську допомогу; головно Нікараґуа, яка одержала понад 100 мільйонів долярів американської допомоги. Правда, Індія не є совєтським сателітом, але Індіра Ґанді веде таку „невтральну політику", яка дуже хилиться в совєтський бік.

Беручи це все під увагу, нам дивно, чому деякі наївні політики вільного світу закликають до дальшої допомоги для тих „невтральних" країн, в той сам час виступаючи гостро проти Південної Кореї, Пакістану, Тайвану, Бразилії й Арґентини, яким вони закидають „фашизм і тоталітаризм"?

Людмила Мойсеєва

ЧОРНИЙ РІК ДЛЯ ДИСИДЕНТІВ

Великим холодом кінчається цей 1980-ий рік на вільній американській землі, але тут — це тільки температура повітря. Цей рік розпочався страшними морозами в Україні, не кліматичного, лиш політичного характеру. Вже в січні, у перших днях, навис зловісний засуд над талановитим і видатним істориком — на зразок Брайчевського — Юрієм Бадзьом, якого засуджено на страшний строк, бо аж на 12 років, за те тільки, що науково доводив окремішність української нації від російської(з блискучої наукової праці, яку в нього сконфіскували і над якою працював протягом семи років, є лише короткий, а як же вимовний начебто екстракт у формі листа до істориків, надрукований у „Сучасності" за листопад 1980), і для нього розпочалася його хресна дорога, яка ще згустилася над ним, коли наприкінці цього року вже заарештовано і його молоду дружину, Світлану Кириченко, і засуджено.

Імена борців

Цілий цей рік зі сторінок преси не сходило прізвище Вячеслава Чорновола, засудженого вже четвертий раз, і кожний раз за те, що не покаявся, що не впав до ніг російських шовіністів, а навпаки — в найгірших умовах нелюдської країни веде сам боротьбу проти „канібальського" совєтського кривосуддя і інших заохочує до того: підтримує, заступається перед тюремними властями, допомагає всім і кожному встояти в цій страшній нерівній боротьбі.

Газети нам раз-у-раз пригадували й інші імена борців і страдників одночасно: композитора Миколу Горбаля, якого, як і Чорновола, обвинуватили в низьких брехливих злочинах, бо ворогові — окупантові мало фізично знищити українську людину, він — пашехонець — хоче ще обплюгавити українцеві і душу! За Горбаля в його обороні виступило багато в'язнів-українців, накликаючи на себе ще більшу кару.

Обізвався поет Василь Стус і літератор Валерій Марченко, самі перебуваючи в страшних умовах.

Згадувано часто і правника Левка Лук'яненка, що за нього заступалися в цьому році американські правники, а навіть сам президент Картер. На жаль, досі безрезультатно....

Священика Василя Романюка добивають також за ґратами, як і смертельно хворого лікаря Миколу Плахотнюка в психушці тільки за його патріотизм. За них теж ведуться акції оборони тут: за о. Романюка змагається насамперед, наприклад, УАП Церква, соборноправна; за д-ра Плахотнюка — УЛТПА. Але найчастіше чули ми про Оксану Мешко, яка постійно пригадує тюремникам про дорогих її серцю людей: її сина Олександра Сергієнка, поета Олеся Бердника та інших, і це вона викрила перед світом причину „самогубства" політв'язня М. Мельника. За це все й багато іншого її саджано до „психушки", застрашувано й карано. Вона, як і інші українські політв'язні, продовжує боротьбу.

Оксана Мешко — не єдина жінка, про яку знаємо. Їх є багато-багато. Ось часописи часто писали про Стефанію Петраш-Січко, яка має в тюрмах СССР аж двох із родини, чоловіка Петра й сина Василя. Вони покарані за вбитого владою Володимира Івасюка, бо обидва були на його похороні й не мовчали, лиш промовили до зібраних тисяч народу зі словом правди про композитора й музику, барда українського, що його світла творчість для України обірвалася на 29-му році життя. Для цієї матері й дружини — подвійний хресний хід: і син, і муж.

Іншу матір — Валентину Сіру, зроблено „Матір'ю Року" тут. Вона — мати багатодітної робітничої родини з Одеси, яка добивається виїзду з совєтського пекла, і за це їх усіх переслідують.

Гельсінкська група

Продовжується хресна дорога і для основоположників Української Гельсінкської Групи — Миколи Руденка й Олекси Тихого, і для кожного іншого члена УГГ. Всі вони за ґратами вже. Це ті, що їхні прізвища знаємо з преси. А нові члени тепер не розголошують свого членства, щоб не полегшувати каральним органам влади переслідувати їх.

Проглядаючи далі події цього бурхливого й тяжкого року на Україні, подивляючи боротьбу тих кількох сотень українських правозахисників, прізвища яких ми знаємо (хоч їх є значно-значно більше), не можна не зауважити значного загострення утисків і переслідувань з боку влади проти рештків групи „Гельсінкі", проти останніх острівців волі в Галичині і проти чесних українців усюди.

Не можна не зауважити ще сильнішого наступу на Церкву, особливо в Західній Україні, де руйнуються й руйнуються церкви, і виарештовують духовенство, або священики „загадково" гинуть, як це сталося отцеві-мученикові П. Ґорґулі. Окупаційна влада поступає з українцями все більше й більше „без рукавичок",

(Закінчення на стор. 4)

З господарського життя

У той час, коли Америку зобов'язують санкції проти Совєтського Союзу за його неспровокований і безпрецендентний напад на Афганістан, союзники Америки преспокійно розбудовують свої господарські стосунки з СССР. Чимало великих французьких фірм використало американські санкції проти СССР для того, щоб перебрати ті торговельні зв'язки, які американці припинили. Остання велика французька фірма, що в часі обов'язування санкцій заключила договір з Москвою — це найбільша хемічна компанія Рон-Пулян, Акційна спілка. Ця спілка заключила договір на десять років, на збірну суму від 6,5 до 8,5 більйона долярів. Це, очевидно, збільшить французьку торгівлю з СССР, яка, власне завдяки американським санкціям, вже зросла протягом перших дев'яти місяців цього року на 60 відсотків. Французькі чинники також учасничають у европейському консорціюмі, яке веде переговори з СССР, в справі побудови газопроводу із середнього Сибіру до Західньої Европи.

Предсідник Британської сталевої корпорації Аєн МекҐреґор заповів дальше обмеження у продукції сталі цієї корпорації, а тим самим — звільнювання робітників. Сталева промисловість у Великій Британії націоналізована і, за винятком коротких періодів, коли вона була прибутковою, до неї треба доплачувати. Протягом шести місяців цього року ця спілка втратила 644,5 мільйона долярів, а коли й надалі не зробити обмежень, то, за словами МекҐреґора, „втрати будуть ще гірші". МекҐреґор пропонує плян перебудови цілого британського сталеварного промислу. Промисл цей тепер дає 15,2 мільйона тонн сталі річно, а він пропонує обнизити продукцію до 14,6 мільйона тонн, що спричинить звільнення з праці принаймні 20,000 сталеварів. Якщо не поробити цих обмежень і потрібних заощаджень, а тоді — основної реорганізації сталевої промисловості, яка мала б довести до зменшення коштів продукції й піднесення продуктивности сталеварів, на думку МекҐреґорі, мусить дійти до загальної ліквідації британської сталевої корпорації.

Американська нуклеарна промисловість пов'язує всі надії свого перетривання сучасних складних умов, а опісля розвитку, з новою політикою президента-електа Роналда Реґена. Карль Вальскі, президент американського Атомового індустріяльного форуму, сказав, що вислід американських президентських виборів приніс діячам американського атомового промислу „екстазу, радість, приємність, захоплення". За президентури Джіммі Картера опінії і вимоги енкологів та інших діячів, які були з будь-яких причин проти розбудови атомової індустрії, важили дуже багато, а президент-елект заповів, що багато з тих застережень він відхилить.

Рекордово висока відсоткова стопа в американських банках, яка вже осягнула 21-го відсотка в річному відношенні, а, як кажуть спеціялісти, може бути незадовго ще вищою, загрозила цілому рядові промислів, а в першу чергу, підприємствам середньої величини, зокрема тим, що не мають значніших фінансових резервів. Одначе, не щадить вона і деяких найбільших фірм. Лі Якокка, предсідник автомобільної компанії Крайслер, назвав сучасну монетарну політику „божевіллям". Віцепрезидент Морган Ґаранті Траст Компані Дженґіс Ізрафіль ствердив, що сучасний швидкий зріст відсотків „не може не мати вагомих наслідків".

У половині грудня Організація для господарської співпраці і розвитку (Орґанізейшен фор Економік Кооперейшен енд Дівелопмент) відзначила в Парижі 20-ліття свого існування. Заснована як форум для економічних контактів і конференцій, вона зросла розмірами й впливом аж до теперішнього стану, коли з її опініями й вказівками рахуються всі індустріяльні країни Заходу. Її бюджет—100 мільйонів річно, з чого одну четверту платить Америка. Приміщена в замку Ля Мюетте, що колись належав до родини Ротшільдів, в околиці паризького Бульоньського лісу, вона затруднює найвидатніших економістів і статистів західнього світу. До неї звертаються державні уряди Заходу і окремі найбільші промислово-торговельні фірми та банкові інституції. Крім цього, організація публікує інформаційні матеріяли для ширшого публічного вжитку, яких продає річно на три мільйони долярів.

Услід за іншими продавцями автомобілів група продавців Шевролета, найпопулярнішого американського авта, звернулася до компанії Шевролета з проханням допомогти їм фінансово перемогти існуючий застій у продажі автомобілів. Об'єднання продавців виробів Шевролета запропонувало плян із семи точок, який має допомогти їм перетривати критичний час.

АВСТРАЛІЙСЬКА ПОЛІЦІЯ докладає всіх зусиль, щоб викрити вбивників турецького генерального консула і його шофера-охоронника в Сіднеї. Після вбивства якась жінка повідомила телефонічно інформаційну службу в Сіднеї, що вбивства доконала вірменська патріотична організація, яка виступає під назвою Бойові відділи відплати за вірменське народовбивство. Ідеться про народовбивство, якого доконували турки на вірменському населенні, замешкалому в Туреччині. Жертвами того народовбивства впало понад мільйон людей. Дотепер вірмени виконали коло десяти замахів у різних державах світу. Усі замахи були успішні і ні в одному випадку не вдалося схопити виконавців.

Ярослав Гайвас

ТІНІ Й СВІТЛА МІЛІТАРНИХ РЕЖИМІВ

Мілітарні режими — явище не нове. Історія знає їх дуже багато. Поставали вони в різних умовах. І як вислід воєн, в яких визначалися воєнні командири й виявляли свої вартості провідників, далекозорих стратегів і пляновиків і в умовах миру. В умовах миру здебільшого тоді, коли не дописували інші форми, або коли великі кризи й загрози вимагали особливих заходів і особливих людей, „мужів на коні".

Мілітарні режими як правило, з якого є тільки нечисленні винятки, були однозначні з диктатурою, з владою одиниці й невеликого кола людей довкола неї. І тільки у винятькових випадках мілітарні режими вважали себе переходовим явищем і після виконання згори намічених плянів, або доведення країни до відповідного стану, привертали нормальну владу, владу цивільних діячів. Наполеон Бонапарте став символом розвитку мілітарного режиму в напрямі до утривалення, а навіть до закріплення його в династії. Бонапартизм став коротким, однословним окресленням стану, в якому „людина на коні" змагає до захоплення влади, або, захопивши її, намагається її утривалити.

Взаємне виключення

Демократія й мілітарні режими взаємно виключають себе й заперечують. Демократія не толерує надзвичайного стану, в якому одиниця й привладна група є всім, і екзекутивною владою і законодатною, та ще й не раз арогує собі права й прерогативи суду. Демократія-це принцип поділу влади, шукання рівноваги суспільних і політичних сил, це право кожного, людини й групи, виявити повністю і без обмежень, очевидно, в рамах обов'язуючого закону, це, врешті, періодичні вибори, голосування усіх управнених до того, у висліді якого більшість перебирає владу й відповідальність. А в тій відповідальності однією з перших є відповідальність за повні права меншости, її захист та пошана до її думки. І, очевидно, забезпечення за нею всіх можливостей до вияву своєї діяльности аж до перебрання влади при майбутніх, згори законом назначених виборах.

Реєстр прикмет демократії на тому не вичерпується. Ми згадали тільки про деякі. З огляду на такий свій характер демократія не любить „людей на коні". Не лише кандидатів на Бонапарта, але й узагалі демократія ставить наголос на мир і мирне полагоджування проблем і спорів.

Не зважаючи на ті всі переваги, ми останнім часом бачимо, неначе епідемію, виникання мілітарних режимів. Але не лише це. В багатьох випадках їм назустріч виходять демократичні системи інших країн, їх не лише толерують з конечности, але їх акцептують. Це буває тоді, коли мілітарні режими виникли з життєвої конечности, коли не було іншого виходу з важкої ситуації, з кризи, як тільки застосувати таку міцну курацію, щоб дати собі раду з лихом, з розкладом, небезпеками внутрі, чи назовні. Наша доба, доба великих перемін, зрушень і криз особливо створює такі ситуації, що з них можуть вийти переможно тільки міцні і рішучі, а такими повинні бути і є, мілітарні режими.

Генерали

Ось наприклад більше як десять років тому Бразилія /Злучені Стейти Бразилії — така повна назва/ стояла перед загрозою повного розвалу. Суспільне розладдя й розгубленість правлячих елементів, один з президентів — Ґетуліо Варґас — покінчив самогубством, інший покинув президентуру, ще дальші не могли вив'язатися із своїх завдань, економіка країни в упадку, а терористи гуляли без перешкод. У такій ситуації бразилійські генерали рішили, опираючись на збройних силах, перебрати владу, визначити з-поміж себе президента, створити уряд зі спеціялістів, а в боротьбі з тероризмом ужити рішучих заходів. У світі, а зокрема в ЗСА, вибухло величезне незадоволення. Бразилія бо була однією з опор демократизму в Південній Америці.

З того часу минуло більше як десять років. Оце вже п'ятий з черги президент є генералом, якого з-поміж себе військовики назначили на пост президента, а населення вибрало його у загальному голосуванні. Хоч військовики ввели значні полегшення й обіцяють поворот до парляментарної демократії, але до того ще далеко. Зате лад і розвиток країни забезпечений. Тероризм викорчовано рішучими, але важкими методами, далекими від демократичних і правових принципів. Господарка протягом довгих років зростала пересічно десять відсотків річно. Сьогодні Бразилія велика, упорядкована країна, а її пошана й вага у світі постійно зростає.

Таких прикладів можна подати більше. Останнім хронологічно є Туреччина. Туреччина була близька, здавалося, неминучого розкладу й упадку. За шість місяців терористи вбили цього року понад п'ять тисяч людей. В державі настало повне розладдя. Президента вибирали місяцями, потрібно було сто кількадесят голосувань в парляменті, бо згідно зі законом в Туреччині парлямент вибирає президента. Господарка впала до катастрофального рівня, інфляція загрожувала дійти до 200 /двісті!/

(Продоження на ст. 4)

Василь Ящун

КУЛЬТУРА НАРОДУ — ТВОРЧИЙ ЧИННИК ЙОГО ІСТОРІЇ

(I)

Дехто думає, що історію народу творить „боротьба за існування", деякі твердять, що цю історію творить боротьба світоглядів, інші приписують виключну або майже виключну ролю в творенні історії державним проповідникам або політично-військовим вождям, а ще інші обороняють думку, що історію творить ввесь народ.

Прихильники концепції: „боротьби за існування" як генези і мотивації історичних процесів намагаються доказати безглуздість вищих ідеалів життя поза його біологічною сферою, безплідність суспільно-громадської діяльности, коньюнктурність моралі й етики і т.п. Метою людини є створити собі вигідне життя хоч би й за ціну кривавої конфронтації з силами довколишнього світу, що виступають то в більше, то в менше невідповідному стосунку до цієї мети. Весь глузд життя вичерпується підкоренням стихій природи для уможливлення собі бажаного статусу й способу життя та змагання, що його диктує відношення до інших одиниць і народів за вдержання цього статусу й способу життя. Одним із видів такої боротьби за існування була війна носіїв гітлерівського націонал-соціялізму за „Лєбенсравм" (життьовий простір).

Серед тих, які історичні здвиги, спади і застої вважають витворами боротьби світоглядів, можна відзначити два головні табори: ідеалістів і матеріялістів. Ця боротьба триває споконвіку. У відрізненні від першої концепції, що являє собою різновидне застосування натуралістичних кличів з виключенням віри в примат духа над матерією, концепція боротьби світоглядів ідеалістичного з матеріялістичним має ширшу філософічну плятформу. Вона не обмежує світу й мети людини й народу до життя для наживи з життя, але виходить поза межі цього світу в сферу метафізики з її визнанням існування Абсолютного Духа, Творця матерії і її законів, та в боротьбі цих двох філософських світовідчувань бачить нанизування історичних фактів як епілогів цієї боротьби.

Третя концепція взагальному не заперечує ні першої, ні другої тези, але головну ролю в історії народу й людства приписує великим постатям, здебільша індивідуальностям політично-мілітарного розміру. Серед таких постатей прихильники цієї концепції часто називають Александра Великого, Юлія Цезаря, Джорджа Вашінґтона, Наполеона і ін., а в історії України — Святослава Завойовника, Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Богдана Хмельницького, Івана Мазепу і ін. Якби не було тих і таких постатей, кажуть вони, то й не заіснували б історичні події, зв'язані з їхніми іменами.

У протилежність цьому твердженнюприхильники четвертої теорії думають, що творчою силою історії народу є увесь народ. Велика постать — вождь стає великою завдяки історичним подіям. Без народу не було б цих подій, а без подій не було б і великих історичних постатей — вождів.

На мою думку, кожна з них узмістовлює більшу або меншу дозу правди в залежності від того, в якому аспекті будемо їх розглядати та що в них будемо наголошувати. Та розмірно найправильнішою, але неповною, була б відповідь, що синтеза всіх чотирьох згаданих концепцій грає важливу ролю у творчих процесах історії народів і людства. У боротьбі світоглядів важко вилучити боротьбу за існування, ця знову не може відбуватись без участи народних мас, а в боротьбі з участю народних мас мусять бути великі постаті-провідники політичного і часто мілітарного маштабу, які очолюють цю боротьбу. Проте я сказав, що така відповідь є неповною. Неповною тому, що хоч із цих концепцій і не виключена духова культура, то її значення як творчого чинника в історії народу не підкреслене. А воно ґрандіозне.

Слово „культура" можемо розуміти в різних значеннях: як витонченність манер; тоді спершу маємо на увазі станову верству й кращого індивіда як представника цієї верстви. Можемо мати на увазі науку й засвоєння великої кількости знань; тоді у найширшому значенні слова і вміння маніпулювати абстрактними поняттями; тоді слово „культура" можемо стосувати до інтелектуала. Це слово може означати теж різновиди мистецтва — літературу, музику, малярство, різьбу тощо. Проте найкраще окреслити це поняття як суму продуктів усіх вищенаведених видів свобідного людського розуму й вільного серця. Усі вони разом творять важливу силу народу, що дозволяє йому ввійти в реєстр культурних народів і відповідно до тієї сили зайняти серед них заслужене місце. Ця культура є пашпортом для входу до такого реєстру, леґітимацією, яка уповноважує даний народ „засісти в народів вольнім колі" та морально приневолює інші народи шанувати його й прийняти його до свого кола.

Візьмім до уваги німецький, англійський, французький і італійський народи. Щоб унаглядити їхні високі досягнення у ділянках майже всіх видів культури в минулому й тепер, треба було б посвятити сотні сторінок. Та навіть одна мала частина цього всього лябіринту культури, а саме, література, малярство, скульптура, музика і філософія можуть дати нам переконливу картину високих досягнень тих народів у цих ділянках.

Згадати б лиш таких німецьких філософів, як: Кант, Гердер, Фіхте, Гумбольдт, Геґель, Шопенгавер, Шеллінґ, Гербарт, Шляєрмахер, Баадер і т. д.; літературні шедеври Кльопфштока, Шіллера, Гайне, Ґете, Шлеґеля, Вакенродера, Тіка, Новаліса, Лессінґа і численних інших; царину малярства й скульптури; в музиці — твори Баха, Генделя, Моцарта, Шпора, Вебера, Маєрбера, Шуберта, Мендельсона, Шумана, Бетговена, Ваґнера, Штравса, Брюкнера й інших.

У цих же галузях культурний дорібок французів теж не абиякий. Ось імена лише деяких визначніших постатей у літературі: Л'Саж, Фрвазер, Габорйо, Монтеск'є, Мольєр, Руссо, Лямак, Фльобер, Шатобріян, Бальзак, Гюго, Ролян, Золя, Пол Бурже, Ґю де Мопассан і сотня інших. У малярстві й скульптурі французи горді з досягнень багатьох; в музиці — Бізе, Дебюссі, Фор Ґуно, Масне, Равель; у філософії — Декарт, Абелярд, Дідро, Жубар, Август Конт і інші.

У розвитку культури англійського народу великі заслуги мають письменники Томас Ґрей, Ричардсон, Філдінґ, Аддісон, Стіл, Семюел Джонсон, Едвард Ґіббон, Скот, Діккенс, Шекспір, Байрон, Ґолдсміт, Водстворт, Шеллі, Джонатан Свіфт, Чарлс Лем, Алфред Теннисон, Джон Дейвідсон і багато інших; в малярстві багато відомих імен, як і в музиці та філософії.

Італійський народ може похвалитися досягненнями таких літературних асів, як: Джовані Боккачо, Данте, Петрарка, Паріні, Аріосто, Тассо, Альфрієрі, Монті, і багато інших. В малярстві височіють понад численними мистцями такі велетні, як Мікель-Анджельо, Леонардо да Вінчі і ін. В музиці — славетні Палестріна, Чінаросса, Пізатті, Каселля, Пучіні, Россіні, Верді, Леонкавалльо, Масканьї, Карльо Менотті і багато інших. У філософії замітні також багато імен.

Оце лиш певна кількість прикладів із однієї частини змісту загального поняття культури, тобто частини гуманістичних наук у кількох передових народів Европи. Немалі досягнення мають вони теж у рознорідних царинах природничих і соціологічних наук (біології, хемії, математики, технології, археології, антропології, соціології і т. п.). Та вже й ця кількість прикладів показує, що високоякісні й багатоскладові досягнення в культурі мають фундаментальне значення для народу, дарма що ті досягнення роблять лиш одиниці цього народу, обдаровані особливими талантами. Ці досягнення стають власністю всього народу, до якого ці одиниці належать, світ дає за них кредит всьому народові; бо саме ввесь народ, з якого даний творець культурного скарбу вийшов і до якого належить, є першим морально-правним споживачем цього скарбу і його єдиним морально-правним спадкоємцем.

(Продовження буде)

У ПАМ'ЯТЬ СВ. П. А. ГЛУШКА

Рочестер, Н. Й. (Б. Г.). — У п'ятницю, 5-го грудня 1980 року, в годині 11:30 перед полуднем настоятель УПЦеркви св. Покрови з Рочестеру, Н. Й., отець Анатолій Ситник відправив поминальну Службу на могилі св. п. Андрія Глушка, добродія, члена ОУН, який перед своєю смертю записав весь дорібок свого трудолюбного життя на багато українських цілей, в тому, також на Українську Фундацію Волі в Америці. Покійний став блискучим прикладом для інших самітніх людей.

Кожного року відправлятиметься подібна Служба за спокій його душі за старанням УФВолі.

ЗАЯВА

ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ АМЕРИКИ

У суботу, 13-го грудня 1980 року, на пленарному засіданні Головної Управи Товариства Українських Інженерів Америки обговорено ситуацію, яка заіснувала на громадському відтинку після XIII Конгресу Українців Америки і рішено зайняти таке становище:

1. Товариство Українських Інженерів Америки глибоко стурбоване порушенням усталених принципів етики суспільного життя в українській громаді З'єднаних Стейтів Америки;

2. Український Конгресовий Комітет Америки останньо став на шлях невіддзеркалення обличчя цілої української спільноти в З'єднаних Стейтах Америки;

3. Товариство Українських Інженерів Америки звертається з гарячим закликом до всіх тих членів Українського Конгресового Комітету Америки, яким справді лежить на серці добро і єдність української громади, негайно привернути громадський характер Українському Конгресовому Комітетові Америки, як об'єднуючої централі всіх українських організацій в З'єднаних Стейтах Америки і упорядкувати теперішні відносини;

4. З тих причин Головна Управа Товариства Українських Інженерів Америки вирішили, щоб до часу наладнання нормальних відносин представники Товариства Українських Інженерів Америки в керівних органах УККА, заховуючи свої функції, обмежилися до ролі спостерігачів з правом висловлювати свої думки і опінії та рівночасно вислати свого обсерватора до Комітету за правопорядок в УККА.

За Головну Управу ТУІА:

Інж. Методій Борецький, голова — Арх. Іван Заяць, секретар

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДІТЕЙ.

Золотий ювілей Володимира Божика

Заходами Управи Українського Національного Хору „Кобзар" у Лос Анджелесі і при чинній співучасті всіх хористів, українська громада святкувала у неділю, 23-го листопада ц.р., в залі Українського Культурного Осередку дуже врочисто та весело золотой ювілей праці маестра Володомира Божика на ниві української музично-вокальної культури.

Зараз при вході В. Божика та його дружину Моніки,— спаралізованої від кількох років,— у супроводі голови управи хору Богдана Маланяка і голови УКО д-ра Романа Кульчицького, присутні привітала грімким многоліттям. Богдан Маланяк у вступному слові тепло привітав від імені Управи й членів хору свого дириґента та його дружину і представив почесного гостя— довголітнього й щирого приятеля подружжя Божиків— Василя Кузьмина з Детройту. Це була дуже мила несподіванка для маестра Божика зустрітися із своїм найкращим приятелем найтяжчих повоєнних еміграційних часів.

Майстер церемонії д-р Андрій Олесіюк попросив отця Степана Голутяка розпочати бенкет молитвою, а після молитви підніс тост у честь ювілята. І знову заля відповіла многоліттям.

Привіти від місцевих організацій, від церков і від себе складали по черзі: д-р Кульчицький від УКО, Яким від ООЧСУ, мгр Шумський від радіопрограми „Пісня України". Остап Ґац привітав від членів хору і від себе як довголітній сусід і приятель Божиків. Д-р Олег Снилик привітав ювілята від Патріяршого Фонду і прочитав привітального листа від Патріярха Української Католицької Церкви кардинала Йосифа Сліпого. Цей привіт видимо зворушив маестра Божика. По черзі вітали й бажали ювілятові та його родині всяких благ о. Григорій Подгурець, о. крилошанин Калтуцький і митрат О. Степан Голутяк.

Нуся Микитин накреслила життєвий шлях ювілята, насвітливши закріплені моменти прожектором на екрані.

Василь Кузьмин у своїм слові переповів цілу історію випадків, що привели його до особистого знайомства і тривалої дружби з маестром Божиком. З його слів пробивалась щирість і любов до ювілята та його праці.

Після привітальних промов члени хору вручили подружжю Божиків подарунки: 21-цалевий кольоровий телевізор, звукозаписувальний апарат і мистецьку картину роботи Надії Сомко.

Відповідаючи й дякуючи всім за привіти, побажання і подарунки, маестро Божик говорив тихим від зворушення голосом. З особливою увагою він спинився на листі Патріярха Йосифа, заявивши відданість своїй церкві, своєму народові, його культурі, а особливо українській пісні, в яку наш народ уклав свою душу й якою оспівував свою долю на протязі віків. „Понад усе,— сказав ювілят, — я ставлю мистецтво, яке всім українцям однаково служить і всім в однаковой мірі повинно бути дороге, бо воно всіх нас об'єднує— понад віровизнання, ідеології і понад політичні партії". Чарівна, мовляв, українська пісня може змінити наставлення людини в цілком протилежне.

У торжественній тиші присутні прослухали думки українського заслуженого корифея хорального мистецтва.

Обід був смачний, гарно поданий і вміло обслугований хористками і хористами. Вино було добре й приємне для піднебіння. За кухню відповідала Леся Макух, якій вірно асистував її чоловік — Ігор. Пані Леся покінчила студії доброго домовеленн'я і можна підозрівати, що Ігор Макух знав про те ще тоді, коли Леся пишалася своїм родинним прізвищем — Полотнянка.

Під час обіду Захарчук пробував показати на розставлених телевізорах закріплені на звуколенті давніші виступи хорів під проводом маестра Божика, але пізній час не дозволив наладнати як слід цілої передачі.

По обіді Богдан Маланяк забрав голос і, звертаючись до маестра Божика, говорив: „Ви, дорогий маестро, цілком неслушно нарікаєте і помилково твердите, що нашому хорові бракує добрих солістів. Ось я зараз вас переконаю, що ваші вимоги надмірно вибагливі".

Від телевізорів пролунали пригривки до мелодії з опери „Ріґолетто", а на екранах телевізорів, замість Лючіяна Паваротті, появився Богдан Маланяк із своєю лискучою лисиною: і, наслідуючи виконання великого співака партії „Мадона є мобіле", створив прекомічний шарж, що викликав реґіт на залі та рясні оплески.

В другому шаржі на мелодію з „Ловців перл" виступив з Богданом д-р Андрій Олесіюк у дуеті і також переконав свого дириґента, що і в нього неабиякі претензії на оперного соліста.

В третій точці веселої „телевізійної програми" виступила Христя Полотнянка в ролі Травіяти разом з д-ром А. Олесіюком. Вона знаменито „відіграла цю ролю, але Верді, на жаль, не передбачив для д-ра Олесіюка пописової партії..."

Нестримна й щира веселість сколихувала гостями так, що у декого з нас аж „сльоза зі сміхом обнялася". Це, без сумніву, були дуже добре продумані та зі смаком проведені монтажі дотепного шаржу, за що виконавцям їх ми дуже вдячні.

На цьому закінчено програму. Д-р Олесіюк подякував від імені хору за участь у бенкеті і ще раз побажав щастя, здоров'я і многих літ ювілятам, чого їм і підписаний зі щирого серця бажає.

Слід відмітити взірцеву пляномірність у влаштуванні бенкетних столів у залі, у веденні програми і в обслузі гостей членами хору. Українська громада Лос Анджелесу і гості зі сусіднього Сан-Дієґо, своєю численною участю у бенкеті дали доказ своєї любови й пошани до всім нам дорогого маестра за його п'ятдесятилітню, невсипущу і жертвенну працю для культивування української пісні й хорального мистецтва.

Петро Балеій

Вступайте в члени УНС!

ПОВІДОМЛЕННЯ

Членам і Відділам УНСоюзу

Повідомляємо Членів і Відділи УНСоюзу, що з уваги на закінчення року, Головна Канцелярія УНСоюзу мусить замкнути рахунки та здепонувати у банках гроші, одержані від Відділів,

не пізніше, як вполудне 31-го грудня 1980 року

Гроші, приспані пізніше вже не зможуть бути зачислені на 1980 рік. З уваги на це, закликаємо всіх Членів УНСоюзу заплатити вкладки, платні в цьому місяці, якнайскоріше, а всі Відділи УНСоюзу виспати розчислення і гроші так скоро, щоб вони наспіли до Головної Канцелярії не пізніше, як у СЕРЕДУ, 31-го ГРУДНЯ 1980 РОКУ ДО ПОЛУДНЯ.

Звертається увагу на те, що Відділи, які спізняться з присилкою вкладок, будуть подані як довжники в річному звіті.

Головна Канцелярія УНС

Тіні й світла...

(Продовження зі стор. 2)

відсотків річно... А совєтський Союз тільки приглядався, коли йому впаде в руки занархізована країна.

У такій ситуації 12-го вересня військо перебрало владу в країні. Проти існуючого закону й проти принципів демократії, але це був ще єдиний шлях, єдина можливість рятуватися. У перший день перебрання влади арештовано сотні людей на чолі з урядуючим прем'єром, яких уже випущено після короткої ізоляції і заведено твердий військовий режим. Воєнний стан уже перед тим був заведений у різних провінціях, але терористи гуляли далі, господарка стояла, фактично не було влади.

Життєва конечність

Після чотирьох місяців влади військовиків, як пише „Ню Йорк Таймс" з 5-го грудня, „Туреччина знов почала функціонувати. Підприємці ходять без охоронників, редактор знов бігає, а подружня пара вперше за три роки пішла до кіна". А ціна тому: тисячі арештованих, сотні засуджених на довгі роки тюрми, а багато на кару смерти, 24 групи терористів, як подав шеф безпеки в Константинополі Сукру Балькі, зліквідовано, в тому 21 лівий і три правих. А закінчив він це інтерв'ю такими словами: „Велика частина успіху залежала від командираворожого закону. А він, генерал Нецдет Уруг, є суворий старшина і знаменитий робітник та не хоче давати ніяких пояснень пресі". І ясно. Бо це не є речі, якими можна хвалитися. Це сувора життєва конечність, без якої пропала б держава. А так, як пише той же самий „Ню Йорк Таймс", „сталося турецьке чудо".

Перерване мовчання

Така думка зродилася у мене в хвилині, коли я одного дня на початку жовтня 1980 року одержав запрошення, на заголовній сторінці якого було написано: „Святочний Вечір—Бенкет в честь світлої пам'яті полковника Андрія Мельника". На другій сторінці було написане запрошення до участи в цьому Бенкеті, а на третій сторінці подано загальну програму імпрези та названі члени комітету, який підготовив імпрезу.

Почимемо від членів комітету, бо саме за їхньою ініціятивою перервано довголітнє мовчання про полковника Андрія Мельника, який аж ніяк не дав причини до того, щоб його викреслювати зі списку видатних і заслужених українських патріотів, щоб присипати його попелом забуття...Членами комітету, які вирішили гідно пом'янути світлої пам'яти полк. Андрія Мельника (до речі,— перший раз в історії української громади в Боффало й околиці), були: мгр Ірина Дорошак, інж. Володимир Дмитріюк, Леонід Царик, Максим Петручок і Тарас Чмола. Останній був головою комітету, а також майстром церемонії під час самої імпрези.

Святочний бенкет, про який мова, відбувся у неділю, 16-го листопада, цього року в залі Української Православної Церкви Св. Трійці в Боффало—Чіктовага. Дуже позитивним явищем було те, що участь у бенкеті взяли громадяни з різних політичних середовищ. Не бракувало між ними і комбатантів різних українських військових формацій. Між учасниками були люди з інших місцевостей ЗСА, а також і гості із сусідньої Канади.

Годиться мені піти за прикладом майстра церемонії Т. Чмоли і представити гостей, які зайняли місця за головним столом. Крім названих уже членів комітету, при головному столі були: о.д-р Павло Івахів, парох Церкви св. Миколая, о. Богдан Сенцьо, настоятель Церкви Св.Тройці; дружина о. Сенця Катерина Сенцьо; Микола Плавюк, голова СКВУ і голова ПУН; Леонід Філь, голова Головної Управи УНО в Канаді; дружина Філя Дарія Філь; Іван Шлапак з Торонто, колишній вояк Українського Волинського Легіону; Михайло Лялька з Рочестеру, представник ОДВУ; Ірина і Юрій Лаврівські— знані мистці сцени.

Майстер церемонії представив ще кілька осіб зі залі, а між ними—найстаршого присутнього на залі ветерана Нечипорука; дружину першого настоятеля Української Православної Церкви Св. Трійці панімаtку Євгенію Ляшук; колишнього вояка Карпатської Січі Михайла Проценка.

Імпрезу відкрив майстер церемонії Тарас Чмола. На його пропозицію, присутні проспівали пісню „Не пора..." (до слів Івана Франка). Бенкет започатковано молитвою, що її провів о.д-р Павло Івахів. Молитву при кінці бенкету провів о.Богдан Сенцьо. Перед молитвою він висловив ще декілька актуальних, відповідних до імпрези, думок. Висловив він їх з притаманною йому красномовністю. Відкриваючи імпрезу, Тарас Чмола змалював загальний силует полк. Андрія Мельника і зробив справедливе зауваження, що в минулому 1979 році, коли відмічувано 50-річчя існування ОУН, ім'я Андрія Мельника чомусь оминалося.

Центральними точками бенкету були дві доповіді. Першу виголосив Леонід Філь, другу—Микола Плавюк. Відносно змісту—обидві доповіді були, очевидно, різні. Л.Філь зосередився на постаті полк.Андрія Мельника, а доповідь М.Плавюка мала загальний характер. З його доповіді варто згадати про один справедливий погляд, а саме: в процесі змагань українського народу за національне визволення українська діяспора може і повинна відіграти допоміжну ролю, а про основні справи буде вирішувати український народ на рідних землях.

На окрему увагу заслуговує мистецька частина імпрези. У програмі виступ місцевого хору „Бурлаки" і деклямація артистки Ірини Лаврівської. Хор під керівництвом свого довголітнього диригента проф. Юрія Лаврівського і при фортепіяновому супроводі Ольги Алексевич-Лавні проспівав кілька пісень і закінчив імпрезу українським національним гимном, що його підхопили всі учасники імпрези.

Хор „Бурлаки" має за собою вже чимало виступів, не всі вони були на однаковому рівні. Виступ на бенкеті, про який саме мова, слід, однак, зарахувати до найкращих.

Ірина Лаврівська деклямувала Пролог до поеми „Мойсей" Івана Франка. При слуханні цих глибоких франкових слів у мистецькому оформленні Ірини Лаврівської мимоволі думалося: які ж вони актуальні сьогодні!.

Чорний рік...

(Продовження зі стор. 2)

топчучи власну свою „соцзаконність", і прицілили відомий, залякати всіх тих, що ще на волі, й викинчити тих, що вже за гратами. Як бачимо — кожного політичного в'язня, засудженого часто на суді начебто на пару років (щоб краще „звучало" перед світом) перед кінцем речення засуду судять повторно і вже не за „пропаганду й агітацію проти радянської влади", а за сфабриковані КГБ „кримінальні" провини, маючи на меті одне: не випустити живими з ув'язнення українських патріотів.

Так за гратами догорає життя Мирослава Симчича, Василя Підгородецького, Зіновія Антонюка, Богдана Ребрика й інших колишніх членів українського національистичного підпілля. Не дають дозволу на візд за кордон до сина в Чехо-Словаччину інваліді вже тепер, після понад 25-річного ув'язнення, д-рові Володимирові Горбовому; і всім іншим. Але читаючи їхні звернення, листи чи інші праці, що появляються в самвидаві, бачиш, що й нелюдські ці умови, звіряча кагебістська „обработка" не вбила людини, не вбила душі ні в одному з них. Вони лишилися людьми величезної внутрішньої краси, перед якими мимоволі хочеться схилитися у поклоні. Ось лиш кілька стрічок про Симчича, як це написано було в самвидавному документі: „Він дуже схуд. Скрізь висить сама шкіра. В цьому таборі на Верхній Косьмі голод, якого Симчич не бачив ще з часів Колими. (...). Йому запропонували писати додому по-російському, а він відмовився. Сказав, що не писав і не писатиме російською мовою... Він хворий...виразки шлунка, ревматизм, запалення суглобів.(...). Приїхав начальник управління по режиму полковник Карпов для знайомства з Симчичем і Підгородецьким (...) запитав: „Що вас змусило стати на цей шлях?" — Симчич провів йому ниточку від часів Петра Першого і донині...„Мирослав Симчич розповів російському кагебістові про колоніяльну політику Росії в Україні, почінаючи від злощасного Переяслава. Те саме вчинив Підгородецький, і їх же ність числа!

Каяттям обида могли б собі купити волю.

Кров'ю писані листи

І в підсумку треба, щоб ми, тут, на волі перебуваючи, читали уважніше оці кров'ю писані листи й звернення наших політичних в'язнів і старалися щось робити для полегшення їхнього тяжкого-претяжкого стану. Не виключене, що можна добитися для них, або хоч для декого з них, волі й виїзду з тієї каторжної країни. Адже пощастило кільком нашим іншим дисидентам. Мусимо пам'ятати і про інших. Особливо пам'ятати треба тепер, коли різдвяний час голосить нам про мир і спокій на землі, про славу во вишніх Богу і про благовоління поміж людьми.

І нехай нас „не розчаровує" те, що той і той звільнений чи звільнена чимось нам не подобаються, чимось нас засмутили чи навіть обурили. Ми не повинні бути „суддями" для них, бо і самі не являємо з себе самої досконалости. В кінцевому підсумку всі наші політичні в'язні, що приречені у вільний світ, роблять хосенну роботу; і як страшенно було б добре, щоб їх — звільнених і „видворених" — було не одиниці, а сотні й тисячі, як це є з представниками інших народів з СССР, наприклад росіян і євреїв. Стукайте і відчиниться вам, — сказав колись усім нам Христос. Працюймо — не покладаючи своїх рук, для звільнення українських політичних в'язнів і для виїзду їх з нелюдської каторжної імперії.

Д-ра Юрія Кишакевича відзначено як „Українця Року"

Українське Технологічне Товариство в Пітсбурзі, що об'єднує чимало українців різних професій з міста й околиці, вже одинадцять років веде культурну працю серед української спільноти на цьому терені. Головним завданням Товариства є помагати українським студентам осягнути академічну освіту. Для цієї мети Товариство організує і підтримує різні культурні імпрези (концерти, доповіді й лекції, літературні вечори тощо), чистий дохід з яких призначує на стипендії, що їх у сумі 30,000 дол. признало вже досі 80 студентам.

У рамках цієї конструктивної праці Товариство також влаштовує кожного року при кінці листопада бенкет із подвійною метою: дати чистий дохід із бенкету на стипендійний фонд та відзначити „Українця Року", якого вибирає управа Товариства на основі заслуг кандидата в збагачуванні української національно-культурної спадщини.

На бенкеті, що відбувся в суботу, 29-го листопада, в приміщенні Пітсбурґської Атлетичної Асоціяції, відзначено як „Українця Року" д-ра Юрія Кишакевича. Управа УТТ висловила йому від себе та в імені української громади Пітсбурчини особливе признання за його довголітню активну участь і жертвенність у національно-культурній праці. В почесній грамоті для нього підкреслено зокрема його заслуги як голови пітсбурзького Комітету ФКУ, з рамени якого при постійній допомозі Української радіопрограми інж. Комічака зібрано понад 90,000 дол. на українські катедри і Український Науковий Інститут при Гарвардському університеті. Підкреслено теж успішні організаційні зусилля д-ра Кишакевича як голови Комітету для спорудження українського національного пам'ятника в головному будинку Пітсбурзького університету.

Д-р Кишакевич, приймаючи почесну грамоту, заявив, що ця почесть і признання належать не тільки йому, але й усій українській громаді, особливо ж тим серед неї, що приязно співпрацювали з ним і підтримували його зусилля.

Р.Гарвас

Кажуть, думка думку родить. Це правда. Роздумуючи над актуальними франковими словами, перекинувся я думкою на гимн українських націоналістів. Адже бенкет був присвячений одному із провідників українського націоналістичного руху. А в цьому гимні сказано:

Доволі нам руїни і незгоди:
Не сміє брат на брата йти у бій!
Під палаючим прапором свободи
Зєднаєм весь великий нарід свій!.

Чи цей гимн обов'язує ще далі? А повинен.

Може, бенкет, відбутий 16-го листопада в Боффало-Чіктовага, скріпить українську громаду і переконає нас, що нам таки справді доволі руїни і незгоди! Дай то Боже.

Сама імпреза, слід сказати, була поставлена на належному рівні, і організаторам імпрези можна і треба за це погратулювати. Слід погратулювати паням із Сестрицтва св. Ольги за смачну вечерю.

Цей допис був би не повним, якби я не згадав про мистецьке оформлення сцени, що було заслугою мистця Мар'яна Борачка. Не можна оминути і чепурно надрукованих запрошень, які оформлялися в українській друкарні „Тризуб", що є власністю мгра Петра Пуцака і синів.

Михайло Лоза

М. Богачевська-Хомяк працює в архівах України

Вашінґтон. — Марта Богачевська - Хомяк продовжує свої досліди над історією українських жіночих рухів в архівах України і Росії.

У другій половині листопада 1980 року вона виїхала на тримісячну наукову поїздку до Москви, Києва і Львова як стипендіянтка Ради Міжнародних Дослідів і Обмінів (IREX) — американської установи, яка відає програмами наукового обміну між ЗСА і країнами Східної Европи.

Марта Богачевська-Хомяк

Тема, над якою проф. Богачевська - Хомяк тепер працює — це історія українських жіночих рухів і загальний огляд ролі жінок у розвитку українського суспільства з кінця XIX сторіччя до 1939 року — в австрійській і російській імперіях та в Польщі й Румунії між двома світовими війнами. Окреме місце у своїй праці вона плянує присвятити змінам у стилі життя жінок після революції в Україні та жіночим організаціям українських еміґрантів у Північній Америці.

М. Богачевська - Хомяк — професор історії в Менгеттенвілл коледжі біля Ню Йорку, але, щоб могти присвятити весь час поточній дослідницькій роботі, вона взяла відпустку під час академічного року 1980-81. Основну дотацію, яка уможливила їй взяти відпустку від викладацьких обов'язків, проф. Богачевська - Хомяк одержала від Фундації Американської Асоціяції Університетських Жінок. Ця асоціяція жінок з вищою освітою, яка саме починає відзначати свій столітній ювілей, цього року призначила свою найвищу стипендію проф. Богачевській-Хомяк. Асоціяція, через свою фундацію, щороку признає жінкам - науковцям біля вісімдесяти стипендій у висоті від двох до чотирьох тисяч, і тільки одну, імени основоположників асоціяції, на суму 9,000 долярів.

У своєму дослідницькому проєкті, що його вона запропонувала ААУЖ, проф. Богачевська-Хомяк з'ясувала, що історія організованого українського жіноцтва особлива тим, що вона розвивалась під різними політичними, релігійними та побутовими системами і, таким чином, надається до порівняльної аналізи зовнішніх впливів на фемінізм.

„Дістати стипендію завжди приємно, — сказала якось проф. Богачевська-Хомяк, — але я особливо задоволена тим, що така традиційна американська організація як ААУЖ дала гроші на суто українську тему".

Крім цього, проф. Богачевська - Хомяк запропонувала свій дослідницький проєкт Раді Міжнародних Дослідів і Обмінів, яка асигнувала їй дві додаткові стипендії — одну на дослідницьку поїздку до Совєтського Союзу, а другу — до Польщі і Чехо-Словаччини.

Наукове зацікавлення жіночими рухами порівняно нове у М. Богачевської-Хомяк. В своїй першій книжці вона аналізувала „весну народу" 1848 року у Східній Галичині. Далі вийшла її студія російської інтелігенції кінця XIX сторіччя і швидко після цього — збірник споминів Євгенія Трубецького, який вона упорядкувала. Недавно вийшов друком збірник російських творів з релігійно - філософської тематики під заголовком „Революція Духа", який вона упорядкувала разом із професором Фордгамського університету Берніс Ґлейзер Розенталь.

Під час академічного року 1976-77 проф. Богачевська - Хомяк працювала в архівах Польщі і Австрії як стипендіят Фулбрайта над українським жіночим рухом. З того часу вона виступала на наукових з'їздах із доповідями на цю тему і написала уступ „Соціялізм, Фемінізм і Націоналізм", у збірнику „Жінки Східньої Европи" під редакцією Тови Єдлін, яке видало Видавництво Преґера, і уступ про українську феміністку Наталію Кобринську для Гарвардського збірника про Галичину.

„Фемінізм, — каже проф. Богачевська-Хомяк, — є засадничо свого роду елітарним рухом, який охоплює жінок середньої кляси з середньою, або вищою освітою, і перші осередки фемінізму знаходимо завжди по містах. Тим часом українські жіночі рухи цікаві тим, що, наприклад, у Галичині у міжвоєнному періоді ми маємо до діла з масовим рухом, який охоплює від 50-ти до 70-ти тисяч жінок і який у переважаючій більшості складається з селянства у близькому зв'язку з інтелігенцією — тісно, що живе в містах і по селах".

Після повернення з України проф. Богачевська-Хомяк плянує поїхати на весні 1981 року до Польщі на додаткові досліди архівних матеріялів, зокрема у Вроцлаві, і до Чехо - Словаччини.

М. Богачевська-Хомяк — дружина журналіста Ростислава Хомяка, заступника керівника африканської редакції пресової служби Міжнародної Агенції Зв'язку у Вашінґтоні, і мамою двох доньок — Тані, якій 13 років, і 11-річної Теодори.

Д-р Юрій Книш про Мадридську Конференцію

Телевізійна сітка СБС передала в Вінніпеґу у п'ятницю, 5-го грудня ц.р., в 7-ій год. вечері, інтерв'ю з д-ром Юрієм Книшем, професором політичних наук Манітобського університету.

Проф. Книш, який саме вернувся із поїздки до Европи й вступав до Мадриду, розповів про відкриття й перші дні Мадридської конференції для Европейської Співпраці й Безпеки, проаналізував значення й мету цієї зустрічі представників 35 держав, що вже перед відкриттям грозила провалом, підкреслюючи на тлі розвитку інтернаціональних відносин від 1945 року невпинно зростаюче розчарування західних держав особливо дестабілізаційною ролею Совєтського Союзу в світі: СССР ніяк не хоче вкластися в рамки устійненого планетарного „розподілу сфер впливів", а натомість прямує прагне постійно поширювати свій стан посідання.

Наголошення людських прав Гельсінкськими угодами 1975 року було великою перестогорою демократичних суспільств цьому ненадійному партнерові у встановленні світової рівноваги. На думку проф. Книша, ця кампанія за людські права не могла мати успіхів хоча б тільки через тоталітарну структуру СССР і вона невдовзі буде замінена більш твердими політичними програмами. Все ж таки вона спричинилася у деякій мірі до ідеологічного прозріння й вступної мобілізації західніх суспільств. Проф. Книш підкреслив особливу ролю в цьому процесі совєтських дисидентів, згадавши, між іншим, про їхні „альтернативні конференції", які відбувалися в листопаді паралельно до Мадридської конференції, та про українські й інші манифестації на вулицях еспанської столиці.

Н.Н

Коляда на цілі ЗУАДК-у

Філядельфія, Па.(І.Сокільний).— У вівторок, 25-го листопада ц.р., відбулось чергове засідання Екзекутивного Комітету ЗУАДК, на якому директор канцелярії М.Баранецький зложив звіт про закінчене приготування до висилки відозви-заклику Екзекутиви ЗУАДК-у в справі цьогорічної коляди на цілі ЗУАДК-у.

Цю відозву одержать наші товариства та тисячі жертвенних громадян, які на протязі довгих років спомагали допомогової акції ЗУАДК-у своїми різдвяними, щедрими пожертвами.

Потреби ЗУАДК-у великі. Багато українських родин, яким в такий чи інший спосіб пощастило виїхати з СССР, з Польщі, Чехо-Словаччини чи Югославії живуть в нужденних таборах у Відні, Римі чи Мюнхені, очікуючи довгими місяцями на нагоду виїзду у широкий світ.

Українські дисиденти і їхні родини, які щасливим збігом обставин знайшлись у вільному світі, потребують допомоги, принайменше в перших тижнях чи перших місяцях їхнього побуту.

Правна оборона для українців, яким на основі тенденційних і однобічних совєтських джерел закидають „злочини", нібито поповнені в часі Другої світової війни, вимагає поважних фондів.

До дня 25-го листопада ц.р. поодинокі фонди в ЗУАДК-у виносили такі суми: фонд допомоги переслідуваним та ув'язненим українцям—4,424 дол.; фонд правної оборони українців—2,240.76; фонд допомоги В. Морозові та його родині—11,097 долярів.

Екзекутива заслухала фінансовий звіт скарбника д-ра Б.Гнатюка, прийняла до відома звіт про хід продажу дому св.п. І.Маркова, ствердила з радістю, що зголошення спонзорів, які зголосили свою готовість прийняти та опікуватися новоприбулими імігрантами на початку їхнього побуту в ЗСА, почали напливати до канцелярії ЗУАДК-у; продискутувала справу переорганізації представництв ЗУАДК-у в країнах Европи та прийняла до відома кінцевий звіт Провірної комісії для справи фонду вид. кооп. „Червона Калина", ульокованого в свій час в ЗУАДК-у.

Рівночасно Екзекутива заслухала звіти представників ЗУАДК-у на XIII Конгрес Українців Америки, продискутувала ці звіти основно і прийняла наступну резолюцію:

„Екзекутива рішила подати до публічного відома своє затривожения з приводу деконсолідації в органах Централі УККА у висліді непорозумінь на Конгресі, бо така деконсолідація виходить тільки на користь ворогів української справи. Тому Екзекутива ЗУАДК-у одноголосно апелює до всіх членських організацій УККА, як і до діячів доброї волі, щоби в найближчому можливо часі довели до повного порозуміння і привернули повну консолідацію в УККА".

Канцелярія вже в найближчому часі вишле до всіх організацій, членів ЗУАДК-у, пригадку про вирівнянняі членських вкладок до ЗУАДК-у.

Пленарну нараду Ради Директорів ЗУАДК-у призначено на 21-го лютого 1981 року.

Фонтан здоров'я і краси На Флориді

„Чекай, моя мила, на мене, чекай доти, аж я повернуся молодим, скупавшись в цілющій воді, яка повертає силу, красу й здоров'я".

Так сказав своїй милій Понс де Ліон, лицар, одчайдух і мрійник, віддавши постарілe й втомлене серце молоденькій принцесі.

Ділося це 1512 р. Коли Понс де Ліон, товаришивши Колюмбові в другій експедиції до Америки, привіз до Еспанії секрет про чудодійний фонтан молодости (Fountain of youth), прозраджений йому індіянським ватажком з вдячности за рятунок життя.

Мрія Ліона не сповнилася. Індіяни, знаючи небуденні вартості свого озера, засипали смілниця затрученими стрілами з луків, і він ніколи не вернувся живим додому.

Про цю романтичну подію згадує ряд істориків і дослідників.

Роки проходили, розпуски за озером - фонтаном не втихали і ось, на західньому побережжі Флориди, 35 миль на південь від летовища Сарасота віднайдено озерце з лікувальною силою, що стягає тепер велике число лікувальників.

Назва купелевої місцевости в англійському звучанні: Warm Mineral Springs, South of Venice, Florida.

Від минулого — перейдім до сучасности. Подорожна агенція Scope (Мар'яйна Гельбік) нав'язала контакт з нашою громадою там же, яку очолює подружжя П. і Різників, і, зустрівши сердешний відгук тамошньої української громади, організує групу (30 осіб) охочих покупатись в чудодійному озері й оглянути цей чарівний куточок Флориди, в якому, мов грибки по дощі, повиростали українські хати, готові приймати всіх тих, хто прийде підкріпити здоров'я.

Перша екскурсія (як і майбутні) задумана в першу чергу для тих, кому самостійна мандрівка з різних причин — невигідна.

В гурті, — без клопотів з транспортом (далеко й дорогий) і без тривоги за приміщення (в журбі за приміщення в чому допоможе українська громада в Веніс і Норт Парт), куди приємніше й відрадніше. Провідниця тур дбатиме за вигоди й опіку туристів.

За інформаціями Мар'яни Гельбік, тура ось, ось буде випродана і з кінцем березня прийдеться мені сказати: „Кому в дорогу, тому час". — Отож їдемо відмолоджуватись і підкріпити здоров'я.

Зголошені на туру дістануть інформативні листи з подрібними вказівками для тієї екскурсії.

Іванна Савицька